

Universitätsbibliothek Paderborn

**DE EXCELLENTI || DIVINAE GRATIAE NATVRA,|| & iis quę
ad eam tūm obtinendam tūm conseruandam ||
requiruntur, de#[que] ipsius admirabili efficacia ||
DISPVVTATIO,|| In inclyta et Catholica Academia ...**

**Valencia, Gregorio de
Stewartius, Petrus**

[Ingolstadt], 1576

Partis Secvndae, De his quæ ad gratiam potissimam obtinendam
requiruntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46873](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-46873)

luerit, vertet illud. Ac Paulus, cùm inquit: *Voluntati ergo eius quis resistet?* Quidigitur gratia sit generatim accepta, quid gratia habitualis, quid deniq; actualis, quamq; latè pateat, satis sit dixisse. Quod enim diuidi gratia solet in operantem & cooperantem, praeuenientem & subsequentem; exploratum est, id non ad alias re ipsa distinctas gratias, sed ad eiusdem gratiae, sive habitualis, sive actualis varias appellationes pertinere, iuxta effectum gratie varietatem & ordinem.

Rom. 9.

PARTIS SECUNDÆ, De his quæ ad gratiam potissimum ob- tinendam requiruntur.

CAPUT PRIMUM,

Quo docetur non solam fidem, sed alias etiam
actiones in adultis requiri.

Sequitur ut videamus, quenam DEVS requirat, ut hominem XXXVI.
Sorbet potissima illa gratia, quam supra diximus, in Scripturis cùpri-
mis commendari. Vident ferè omnes, tam hæretici, quam Catholici,
ut quod Deus propter merita Christi pollicitus est, hominem etate adultum in
gratiam suam recipiat, necessarium esse, illius mente aliquo actu, vel etiam
aliquibus, in Deum ipsum conuerti, quo suapte sponte, ut natura rationis par-
ticipem decet, gratiae munere affici censeatur, illud, tacite saltē, hoc ipso acce-
ptando, quod homo in Deum fertur gratia largitorem, atq; adeò, ab eo etiam
amari vult, & affici gratia.

XXXVII. Docuit id Christus Dominus, cùm, postquam differuerisset, quemadmodum necesse fuerit, ipsius passione impleri omnia, quo scripta erant de eo in lege Moysis & in Prophetis & Psalmis, adiecit etiā id fuisse necessa-
rium, ut prædicaretur in nomine ipsius, poenitentia, & remissio peccatorum:
atq; ita explicuit, quoniam modo, ab eterno Patre obtinuerit, ut in suam gra-
tiam, qua peccata remittuntur (sicut infra ostendemus) homines admittent;
si videlicet poenitentiam nomine illius prædicandam non negligenter. Ac
alio in loco: *Qui crederit & baptizatus fuerit, saluus erit.* Est enim Sacra-
mentum etiam necessarium, aut certè eius desiderium, ut alicubi est definitum.
Extant prætere à multæ alia Scripturarū sententie, ex quibus constat, ad gra-
tiam requiri eam hominis in Deum conuerzionem.

XXXVIII. Cùm verò omnes, ut dictum est, conuerzionem aliquam
requirant, magna tamen est controuersia, tūm de numero actionum, quibus

Luca 23.

Math. 28.
Sefl. 6. Con. Tri-
dent. c. 5. & 6.
Ioel 2. Zach. 1.
Efai. 31. & 45.
Hiere. 3. & 15.
Ezech. 18. & 33.
Ofee 4. Amos 4.
1. Reg. 8. Can. 5.
Apoc. 3.

ea conuersio contineatur, cum de illarum sive efficacia, sive conditione. Vnum scilicet naturae vires excedant, utrum liberæ sint, utrum gratiam mereantur, utrum eam ad hominem disponant. Hæc omnia breuiter expediemus.

XXXIX. Quod ad primum attingit, Martinus Lutherus fidem solam requirens, bis contra fidem turpiter peccauit. Primo quoniam fidem compulsa quæ verè non sit fides, qualem iis adhibemus, quæ à Deo sunt nobis remata, sed leuis de remissione peccatorum, in speciali, nusquam renelata, persuasio: uti poste à commodiori loco planum faciemus.

Referuntur hic error
ab Aug. lib. de
heretibus c. 54.
a 1. Cor. 3.
b Ezech. 18. &
33. & Luc. 13
c Rom. 8. &
1. Ioan. 3.
d Eccl. 1.

XL. Secundo, quoniam Euonymus veterem hereticum secum, affectiones alias reicit, reclamante scriptura, que iam ^a charitati, sive qua cœra nibil sunt, iustificationem, atq. adeò gratiam tribuit; iam ^b penitentia, iam ^c spei; iam ^d timori. Ut nimis doceamus, sicut DEVIS insigni gratia dilectione, benignè ad hominem secesserunt; ita oportere hominem, non solum intellectu credendo, sed etiam omni voluntatis affectu, atque adeò mente in DEV M conuersti, ut quæ, secundum omnes potestias mirificet in DEO ornatur, illis omnibus gratia munera acceptet.

XL1. Sed bene habet, aliqui ex Lutheri discipulis à präceptore descreverunt. Palam enim ^e Philippus Melanchthon & ^f Kennadius negant, remissionem peccatorum, aut gratiam contingere ociosis mentibus: prädictos voluntatis motus requirunt. Porro autem illos non ita necessarios esse, ut oportet hominem explicitè omnes elicere, à doctis est annotatum. Satis est enim präter fidem, charitatem aut penitentie actum, iustificationis tempore exprimi, (alteruter enim istorum explicitè videtur necessarius) in quibus reliquæ alii virtute continentur.

XLII. Qui enim rebus omnibus Deum anteponit, vel super omnia dolet quod enī offendit; ita certè est comparatus, ut facile reliquos actus commemoratos eliciat, cum fuerit opportunum. Quia verò mens hominis non semper modo, ad gratiam procurandam incitari solet, sed iam hunc, iam illum actum ex prädictis expressè elicendo, gratiam recipit; idcirò omnes illi meritò à Patribus Concilij Tridentini fuerunt in dispositionibus ad gratiam numerati.

C A P V T S E C V N D V M,
Quo, actiones ad gratiam obtinendam requisitas, supernaturales esse oportere,
ostenditur.

XLIII. Iam, ut reliqua persequamur, actus quos diximus supernaturales

turales esse debere (saltē quando extra Sacramentum homo iustificatur) ad quos auxilium gratiae, supra declaratum, sit necessarium; Scriptura diuinæ perspicue adeo docent, ut mirum sit Pelagium tam grauitate fuisse hac in parte hallucinatum. Requirit id quoq; supernaturalis ordinis perfectio supra expli-cata, ut nimis donum gratiae supernaturale, supernaturali mentis in Deum conuersione acceptetur. Estq; hoc diserte à Patribus Concilij Tridentini con-slitutum, cū negant, sine præuenienti Spiritu sancti inspiratione, atq; eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei iustificationis gratia conferatur.

X L I I I . Perspicua verba sunt hæc contra Pelagium; ut Martinus quidem Kemnitius non satis candidè fecisse videatur, cū sic illa exponit, ut dicat, ex sententia Patrum eius Concilij, facultatem quidem sufficiem, hominem suapte naturæ habere ad eiusmodi actiones eliciendas; tantum, gratia illi esse opus, ne peccatum impedimento sit, quod minis eas suis viribus solis exerceat. Minime volunt Concilij Patres hominis vires ad id sufficere; cū post-quam id expresse negant, addunt præterea quod est dictum, diuino adiutorio hominem ad eas actiones, indigere. Et alio in loco: Iustificationis initium, à Dei per I E S V M Christum præuenienti gratia sumendum esse. Ergo Kemni-tius, dum contradicendi libidine obsecratus, non satis expendit, quid sit, homi-num adiutorio ad eas actiones indigere, quod Patres dicunt; et multis probare nititur, vires hominis ad gratiam consequendam non sufficere, Pelagium so-lum impedit, doctrinam Concilij quam expugnare vult, confirmat.

X L V . At, inquit, ex commentariis cuiusdam Doctoris qui à Patribus iussus est Concilium explicare, constat illam eorum fuisse sententiam. (Hoc enim vti solet artificio homo callidus in sententiis Concilij calumniandi) Pri-mùm, quis fecit Kemnitium certiore, interpretatione illius Doctoris ipsi-simam Concilij sententiam aperire, que omnibus Patribus sit probata? Gra-uissima certe oportebat Kemnitium habere eius rei testimonia, ne leniter ar-bitraretur, se, cū sententiam illius Doctoris impugnat Concilij Tridentini sententiam impugnare. Quid enim, si non sit ita? Nonne oleum, ut aiunt, et operam perdidit Kemnitius, in tanto vel agmine vel examine fraudum et calumniarum coagmentando, Concilij impugnandi causa, commentariis illius Doctoris illustrati? Deinde, esto, vir ille egregie doctus sententiam Concilij penitus fuerit affecitus; minime quidem operosum esset docere, Kemnitium, ut doctrinam Concilij, ita et illius Doctoris explicationem, vel non compre-hendisse, vel callide fuisse interpretatum. Sed hominem missum faciamus, redeamus ad institutum.

X L VI . Cū dicimus actiones illas supernaturales ab auxilio gratiae profi-

Hierem. 31.
Tren. 5. Ioan. 6.
2. Cor. 2. Phil. 2.
Matth. 12.
Vide Aug. lib. 2.
in duas epist. Pe-lag. & 1. 4. in Iu-li. c. 3. & lib. de Gratia & lib. ar-bit. c. 17.
Sess. 6. cap. 5. &
Can. 3.
In illum Con-cilij locum.

Can. 1. & 2.

Cap. 5.

proficiisci; ex supradictis intelligi potest, in hoc auxilio dona etiam habitualia includi, per quae ante à declarauimus, hominem moueri à D E O ad actiones supernaturales. Neq; enim commode intelligi potest, quomodo hominis potentia actiones elicat proprias vires excedentes, nisi sint donis habitualibus confortata, ita sit, ut eodē temporis momento, homo supernaturaliter in D E V M conuertatur, & donis habitualibus ornetur, quibus illam ipsam conuersationem elicit. Si enim tempus aliquod intercederet inter conuersationem & susceptionem habitualis gratiae, illa utique posset homo gratiam repudiare, ac prouide non certò dictum esset: Omnis qui audit à Patre & didicit, venit ad me.

X L V I I . Neque vero, quod per hanc conuersationem gratia accepta, obstat, quo minus ea conuersio à gratia oriatur. Ut enim supra declarauimus, tacitè ea conuersione gratiam habitualem acceptari, nihil est aliud, quam pro illam hominem ferri in D E V M, amando ipsum, atque ita implicitè velut eo etiam amari & donari gratia. Quare sicut benè intelligitur, per conuersationem qua à gratia simul infusa oriatur, hominem in D E V M ferri gradū actionibus: ita etiam intellectu est facile, gratiam ipsam tacitè acceptari per conuersationem in D E V M, cuius eadem gratia sit principium.

C A P V T T E R T I V M,

Quo, et si prædictæ actiones supernaturales sint, libera tamen Deo adiuuante esse, explanatur.

Zach. 1.
Iocel. 2.
Ezai. 31.
Ezech. 18. & 33
Osea 4.
Amos 4.

X L V I I I . Quamvis autem mens hominis ad prædicta conuersatione attulit D E I motione & gratia habituali indigeat, qua tamen non prius conseruatur quām hominem conuertatur uti est dictū: minime tamen inde sequi, eam non esse homini, adiuuante D E O, liberam, Scriptura diuinæ palam testantur, dum à nobis hanc conuersationem requirunt, bortando, consulendo, præcipiendo. Porro gratia necessitas, quemadmodum cùm libertate nostra congruat, propria duas potissimum rationes ad explicandum est difficile. Primo, quia non apparet, per quid mens hominis iā vocata supernaturaliter, liberè determinatur ad habitus supernaturales sponte recipiendos, quibus actus supernaturale eliciat. Ut ita ratio possit reddi, quare ex duobus hominib; similiter vocatio, & eadē considerantibus, & ad quos inuandos aequē D E V S sit propensus; unde liberè, habitus supernaturales recipiat, et per eos, actus eliciat; alius vero non ita. Secundo, quia antequām homo supernaturaliter conuertatur, non habet alia habitualia gratiae, à quibus diximus supra, conuersationem, etiam oriri. Ex quo videtur, non esse in hominis libera potestate, huiusmodi conuersationem priusquam conuertatur, non habet omnia que ad conuersationem requiruntur.

X L X .

XLIX. *Vtrumq; difficultatis caput explicandū est breviter. Ac primum quidē illud, quod modum determinationis voluntatis ad conuersationem petit; facilius expediemus, si aduertamus, eodem modo sese habere mentem nostram, supernaturali vocatione iam pulsatam, ad habitualia dona liberè recipienda, & actiones supernaturales simul per illa cum actuali D E I concursu eliciendas; quo sese habet sola naturali consideratione p̄ecedente, ad actiones naturales liberè eliciendas per proprias vires sufficienter.*

L. *Est autem in potestate mentis nostra, postq; omnia considerauit, actiones naturales habere vel non habere, nō quia prius debeat aliter re ipsa mutari, vt determinetur ad illas habendas, quasi per eā mutationē eas acceptando: & aliter, vt non habeat; videlicet illas repudiando. Sic enim abire oporteret in infinitum in prioribus mutationibus, querendo semper ulterius, quarē acceptauerit, vel repudiauerit &c. Sed idcirco liberē potest mens habere & non habere naturales actiones, quia natura eius talis est, & tanta perfectione praedita, vt ipsa in se absq; eiusmodi mutationibus prioribus, multò melius habeat perfectionem ad agendum, & non agendum, quam si perfectio aliqua ei adueniret per priorem mutationem, qua determinaretur ad agendum, vel nō agendum. Ita, et si mens nostra natura sua sit ad utrumq; indifferens; quia tamen usq; adeò in se perfecta est; perindē intelligi potest, quomodo iam agat, iam verò non agat; atque si perfectione aliqua per priorem mutationem iam determinaretur ad agendum, iam verò ad non agendum. Ex quo cerni potest quantitas libertatis nostra præstantia, quamq; Dei perfectione imiteatur, qui etiā quidē infinita perfectionis plenus sit, non indiget determinante aliquo à se distincto, vel res efficiat, vel non efficiat.*

L I. *Ad propositum ergo, intelligamus eodem modo humanam mentem supernaturali vocatione pulsatam, perfectionem habere, vt sine alio determinante, vel sponte recipiat dona habitualia, & simul illis ornata, atque adiuta, eodem momento eliciat actiones supernaturales; vel non recipiat, neque supernaturales actiones eliciat: atque ita liberum est menti, se in D E V M supernaturali conuertere, sed non nisi mediante auxilio vocationis & donis habitualibus: & liberum est non conuerti, quia per suam naturam potest sponte non recipere habitus, neque actiones elicere; aut merè quidem negatiū sese habendo, aut etiam expresso actu, gratiam repudiando.*

L II. *Ex quo intelligitur, causam propter quam quis liberè conuertitur, primam quidem & præcipuam esse Dei Vocationem, & auxilium; deinde etiam perfectionem nostra mentis, quae supernaturaliter vocata, potest sine alia intercedere mutatione, aut actione, recipere habitus, et per illos, actiones supernaturales elicere, vt est dictum: Causam verò propter quam quis voca-*

ius non conuertitur, esse solam naturalem conditionem mentis, qua libertas gratiam non recipere, aut etiam expressè repudiare, ut est declaratum. Haec de primo capite propositae difficultatis.

LIII. Secundum facilius explicari potest. Nam ex hoc quod homo exequatur conuertitur, nondum habet dona habitualia, que ad conuersationemquiruntur; tantum concludit, discrimen esse inter modum, quo liberum est supernaturaliter conuerti, & actionem aliam naturalem elicere; quod videlicet naturalem actionem habere, ita est in hominis libera potestate, ut mandigat super addito adiutorio, quo iam careat; sed per vires quos semper habebit, sufficienter possit eam actionem elicere. Supernaturaliter verba tunc habere, eatenus solum est in hominis libera potestate, quatenus mente ianuam supernaturali vocatione excitata, sponte, absqueulla alia intercedentem mutatione, potest a Deo, qui prestat est, habitualia dona recipere, & simili per illam, supernaturaliter conuerterit; id quod satis superquam est, ut intelligamus, conuersationem esse in hominis libera potestate cum gratia adiutorio, quamcum ipsam conuersationem, non fuerit collatum totum illud adiutorium. Satis est enim, ut virtus causa sufficiens, et requisita ad efficiendum, tunc adsit; quando effectus effluit ab illa. Siquidem tunc solum incipit ab illa ad defendere, ac inde nihil pertinet ad ipsum effectum, quod ante ea extiterit vel non extiterit tota virtus causa. Ad libertatem igitur supernaturalis conuersationis, sicut est, totum auxilium requisitum, tunc primum prestat adesse, quando homo conuertitur. Huius est declaratum.

In epistola ad
Cteiphontem.

LIII. Hec cum ita sint, euicendum est penitus dogma illud, quod Diuino Hieronymo teste, Pelagianis erat in promptu; liberum arbitrium non esse, quod alterius ope indigeat: Euicendi quoque extremi errores, in quos Pelagiani & Lutherani inciderunt, ex illo codem principio profecti. Pelagiani enim, ut actionibus ad salutem pertinentibus libertatem relinquerent, quia ad illas necessariam esse negauerunt; Lutherani vero, esti Pelagianum neminem videri volunt; illis tamen concedentes gratia necessitatem cum libera pugnare; ut gratiam tollerent, libertatem, & impie, & impericie sustulerent. Sed tamen utroque scopolu declinato, medium Catholicae veritatis tunc nere, quae gratiam cum libertate nostra consociat, facillimum esse perficiam fecimus.

L V. Periit igitur, tum aliorum Lutheranorum, tum Martini Kortij labor, qui innumeris locis Scripturae conquisiatis, quibus graiectus necessitas statuitur, contra Pelagium, convincere se arbitratur homo multatus, liberum arbitrium nihil alius conferre ad salutares actiones, nullatenus eas esse in illius libera potestate, merè passim esse habere, ut Lutherus

didit: quasi verò ex hoc, quod adiutorium gratia ad eas actiones necessarium esse, scripture diuinæ testantur, non sequatur potius; liberum arbitrium gratia adiutorum actiù ad eas conferre. Prorsus hoc credite (inquit S. Augustinus) sic vos agere bona voluntate, quia vultis, utique agitis: non enim adiutor est illa, si nihil agitis: non enim cooperator est ille, si nihil operamini.

LVI. At, inquit Kemnitius, Augustini doctrina est, gratiam quam primò quis conuerterit operantem esse dicēdam, quod ipsa sola conuerstionē efficiat. Si solidioris doctrinæ plus habuisset Kemnitius, facile intellexisset non idcirco gratiam operari primam conuerstionem, ab Augustino dicti, quia voluntas eam conuerstionem nullo modo eliciat; tunc enim secum Augustinus pugnaret: sed quia voluntas non cooperatur ad illam ex priori intentione finis, quo pacto peculiariter dicitur ad electionem meliorum cooperari: sed tantum ex inclinatione gratiae, à Deo illi infusa: idq; propterea quod ipsa conuersio est prima intentio finis, et finis quid est ultimi, qui est Deus: atq; ita peculiariter Deo tribuitur, qui voluntati indidit gratiae inclinationem. Quemadmodum etiam, eadem ratione solet à Philosophis voluntas naturalis circa finem autri naturæ peculiariter ascribi. Ac admiranda sanè est Kemnitij, &^b Philippi Melanchthonis, vel inconsistitia, vel inscitia, qui cùm (vt sūprā vidimus) otiosis mentibus negent gratiæ contingere; assuerant tamen mentis arbitrii in iustificatione mērē passim se habere. Quid est aliud, men- tem, iustificationis tempore, otiosam non esse, quam aliquid agere? Verum de hominum imperitia dicemus adhuc plura.

C A P V T Q V A R T V M,

Quo declaratur, prædictis actionibus hominem ad gratiam disponi, neque eam, fide sola apprehendi.

LVII. Exposuimus quemadmodum actiones supernaturales ad gratiam obtinendam necessariae, et ab ipsa gratia procedant, et nihilominus cū eiusdem gratia adiutorio sint liberae. Id quod iam fortassis (vt hoc obiter dicamus) Scholæ Tubingensis Theologi eo facilius dabunt, quod à suo Lutherō discendentem, congruentiam quoque præscientie Diuinæ, et libertatis siue contingentie actionum omnium humanarum, tam bonarum quam malarum, magistrorum suos deserentes cum Catholicis concedunt: vt ex disputatione quadam, paulò antea, in illa Schola, ea de re, habita appareat. Qui vitam in aliis etiam, quo in errore versentur, agnoscerent.

LVIII. Porro ex hoc, quod prædictæ actiones supernaturales, à gratia procedunt; ostendemus infra contra Pelagium, illas minimè eiusdem gratiae

Serm. 13. de ver-
bis Apost.

Lib. de lib. arb.
c. 17.

a In 6. c. Sess. 6.
b In loco de Iu-
stificatione.

ex iustitia meritorias esse. Nunc verò easdem ad gratiam hominem disponemus faciemur. Est enim hoc nihil aliud, quam, cùm ille per liberum arbitrium, & gratiam simul infusam liberè elicintur, adesse iam ex parte mentis humanae illud, quod secundum legem ordinariam existere oportet, ut in ea habenda dona recipiantur, atque inhæreant. Non enim aliter voluit DEVS modi dona in mente, ut in subiecto recipi, nisi ab ea per ipsam gratiam anima prædictæ actiones liberè oririètut, ut ita homo sese in DEV M conueniendo, gratiam acceptet, modo suprà à nobis declarato.

LIX. Et quoniam misericordia Dei, & merita Christi, ad gratiam ipsa consequendam, non prosumt homini eiusmodi actiones non elicentia, sed demum prosumt, quando illas elicit; inde locutio illa nata est, ut alibus ad gratiam necessariis, Christi merita homini applicari, & (si vis etiam) misericordia Dei apprehendi dicatur:

locis paulo antea citatis.

L X. Ex quo licet aduertere quām inseitē hæretici quidam Lutheri, ac nominatim Melanchthon, & Kemnitius, cōcedentes tandem neminem suam penitentia, charitate, & alijs motibus gratiam consequi: negant tamen modi actus dispositiones ad gratiam esse, aut illis perinde atque fide gratiam diuinam misericordiæ apprehendi, applicari homini, Christi merita. Vide licet rem verbis subiectam vici iam tandem admittere videntur, verba quoniam eorum vim ignorant, & surpare nolunt.

LXI. Etenim persuaserunt sibi homines contentiosi, neque satis Theologiae periti; cùm dicimus, prædictos actus ad gratiam disponere, illud notare: homini propter illos, tanquam propter merita, ex iustitia gratiam conferri, ut Pelagus aiebat, & idcirco ne merita Christi eleuare, ac nostram extollere videantur, actiones nostras dispositiones esse, non cōcedunt. Nō satis (inquit Kemnitius) affuenda merita nostram eritis Christi, quasi illa non valeant sine nostris actionibus, gratiam nobis conciliare. Si propterea, quid ad gratiam prædictas actiones requirimus, atque ita dicimus dispositiones esse, Christi meritis assūmus merita nostra; videant quoque Lutheri, ut non ipsi etiam fidem saltem illius eodem modo afficiant, qualiscum illa deinceps fides sit, quam præter merita Christi postulant; ut nihil de alijs actibus dicimus, quos Kemnitius Melanchthonem fecutus, etiam requirit.

LXII. At nos, inquiunt, non requirimus fidem, ut per illam, gratiam mereamur, sed ut merita Christi nobis applicemus, ut Dei misericordiam apprehendamus; reliquos verò actus, ad fulciendam fidem, qua sola gratia apprehendat. Credant nobis etiam, fidem & alios actus à nobis non peti, ut per illos gratiam mereamur (arguemus postea huius erroris Pelagium) sed quicquid Christi merita homini applicentur, & misericordiam Dei (sita libet dicimus)

cere) apprehendat. Expositum enim est satis, rem subiectam his loquendi formulis, in omnes actus competere, qui necessarij sunt ad gratiam consequendam, rogati saltē ut credant hanc esse nostram mentem cum dispositiones ponimus, acquiescant; nisi fortē expectant dum insurandum etiam ad rationem & expositionem nostram, toties illis oblatam, adhibeamus.

L X III. Nihil prætereā attinet de Scripturis dicere, quibus iam nominatim hæretici abutuntur, ut euincant, vel solam fidem necessariā esse, vel certè illa sola gratiam apprehendi (distinguunt enim aliqui eorum, imperitè satis hæc duo) expositum est à Catholicis Doctoribus saepè, illis tantum doceri, sedem, vel salutis initium esse, uti Patres Concilij Tridentini post D. Augustinum tradidernit, vel charitate & pœnitentia viuam, absq; operibus legis antiquæ, aut vallis omnino hominis meritis, satis esse ad gratiam obtinendam. Neq; enim fieri potest, ut fides ex qua iustum viuere scriptum est, si fides illa qua mortua dicitur sine operibus; nisi fortē intelligi potest, quis ex morte vivere.

L X IV. Illud tamen prætereundum non est, quod huc sententiam illam contorquent, non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei, hoc, inquit, verbum, id est Euangelium, esse unum illud, quod est porrò necessarium, de quo & dictum est: Misit verbum suum & sanavit eos. Idcirco igitur sola fide dicunt apprehendi Dei misericordiam; quippe qua sola creditur Euangelium.

L XV. Cacci sunt isti planè. Esto sufficiat Euangelium (cum Euangelium dico, omnia quæ pertinent ad Euangelium dico) quem sibi daturum putant, satis esse Euangelium creditum ad gratiam obtinendam, & non etiam operare, ut alia quæ in illo continentur, opere compleantur? Non de solo pane viuat homo, sed de omni verbo, quod procedit ex ore Dei, nunquid illud tantum verbum proceſſit ex ore Dei? Qui credit in me, etiamsi mortuus fuerit, viuet? Cuiusqueſo, est illud aliud; Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis, & illud etiam; Si quis diligit me, diligetur à Patre meo.

L XVI. Ergo contrà ac dicunt, faciunt Lutherani; de omni verbo, quod procedit ex ore Dei, aiunt esse viuendum, immo vero ait Christus, ipsi autem non viuunt de omni verbo, sed de uno tantum, afferentes inſtitue vitam ﬁdei sola apprehendi. Non reſtè diximus de uno verbo viuunt, dicendum potius fuit, de uno verbo moriuntur, reſiuentes alia; siquidem fides sine operibus mortua est, præſertim vero iſtorum qua leuiſime arbitrantur ſe per gratiam viuere cum ſint mortui.

Sessione 6. c. 8.
Lib. de praedest.
Sanctorum c. 7.
Abac. 2.
Iacob. 2.

Matth. 4.

Pſal. 104.

Ioan. 11.
Luc. 13.
Ioan. 14.

C A P V T Q V I N T V M,

Quo, vanitas fidei specialis, quam hæretici requiriunt, ostenditur.

LXVII. Libet enim, quoniam in hunc locum incidimus, pendere, ecque nam sit fides, quam tantopere predicant. Non sunt contenti, quis credat se esse in gratia morali certitudine, qualis haberi solet rerum humarum, quæq; satis est ad animum serenandum in omni genere negotiorum. Iubent vnumquemq; perinde credere, se iam esse in gratia receptionum ob Christi merita, atq; alium quemvis articulum fidei. Hanc fidem quoniam fiduciam & pacem assert voluntatis, veluti ab effectu fiduciam appellant. Despatius primum^a Lutherus, consentiunt^b Protestantes, placuit idem^c Calvino, deniq; omnes hæretici recentiores in hac leuitate conspirant.

Ita Philipus declarat in loco de iustificatione tractans de vocabulo fidei.
a art. 11. 12. & 14. damnatis à Leone. X.
b art. 5. & 6. Confessionis Augustan.
c c. 5. 29. & 30. sua institution.

Sefl. 6. cap. 6.

Job. 9. Ioel. 2.

Iona. 3. Psa. 18.

Pro. 20. Eccl. 5.

1. Cor. 4. Act. 8.

D. Hiero. lib. 1.

& 2. contra Pel.

D. Greg. lib. 9.

moral. c. 17 &

19. D. Bern. epि.

42. D. Chrysost.

Hom. 11. super

epist. 1. ad Cor.

D. Ansel. in com-

ment. eiusdem.

D. Aug. lib. 1. de

pec. mer. c. 9. &

10. & super Psa.

50. & serm. 16.

de verb. Apot.

& lib. 83. qq. q.

58. & in 2. ex

posit. Psal. 18.

defin. idem In-

noc. 3. c. vñico.

De purgatione

Canonica.

a cōt. c. 9. Sefl. 8.

6. Conci. Trid.

LXVIII. Ostensum vero est sc̄pē à Catholicis, fieri non posse, ut fiduciam omnino formidinem depellente, id de se quisquam asseueret, s̄o quod, ut hu- na promissio impleatur, qua Deus hominibus pollicetur gratiam propter Christum; necesse est illos gratia cooperari, ut supra vidimus, quod, utrumquib; admodum oportet, faciat, nemo citra revelationem certò nonit. Ita, quan- certissimè sit credendum, remissionem peccatorum, & gratiam iis qui fiduciam desunt, contingere; nemo tamen credere, aut potest, aut debet, sine omis- midine, se iam omnia præstissime, ad gratiam recipiendam necessaria, ut pri- clare est à Patribus Concilij Tridentini traditum.

LXIX. Non commemorabimus plurima que in Scriptura extant loci veritatis testimonia, non Patrum sententias, non rationes, non demig, et quo- leuisimè ab hæreticis dicuntur, ut huius veritatis argumentis occurat, quale est illud quod Kemnitius non sustinet vim illius loci: De propria peccato noli esse sine metu, festiuè satis propriæ autoritate fretus, dicit; à Po- tificis locum esse corruptum. Tantum, breuiter explicabimus istorum senten- tia quā sit absurdā, quā ipsorum etiam pronuntiatis parūm consentanea, quā denique leuib; nixa fundamentis.

LXX. Constituamus hic peccatorem aliquem contra conscientiam; si isti loqui solent, id est, qui se paulo antè nefario scelere contaminari, vi- fato, ut adulterio. Debet is, inquit, primum omnium credere sibi remissa esse omnia peccata propter Christum, non minùs quād quemvis articulum hæc enim vñica est eorum iudicij via, ut ei peccata remittantur. Ienique utrum antequam talis credit sibi esse remissa peccata; ex fide sit certissimum, illa ei nondum esse remissa? Concedent procul dubio; siquidem ita cum credi- litatem requirunt ad remissionem peccatorum, ut ante illam quicquid bona

de meritis

de meritis Christi, & misericordia Dei consideret; quicquid doleat de peccatis, nondum tamen gratiam apprehendat. Debet igitur homo ille tunc credere, sibi propter Christum peccata non esse remissa; quandoquidem id est veritas fidei, neq; reprehendi poterit tanquam infidelis, si in ea fide persistit, qua verum credit. Iam illi videant, quomodo eiusmodi peccatorem iubeant, tanquam fidei articulum, credere sibi esse peccata remissa, quod tantum abest ab articulo fidei, ut si potius contra fidei veritatem; qua constat illi homini, non esse sibi peccata propter Christum remissa.

LXXI. Si, vel charitate, vel penitentia, vel Sacramento, vel fide aliorum reuelatorum, quae credulitatem illam praecedet, concederent isti peccatorem gratiam apprehendere; tum demum non absurdè hominem hortarentur ad existimandum, se esse in gratia; quando videlicet id praesulisset, quo gratia apprehenditur. Haberent enim motuum, quo illum ad id vtcunq; credendum incitarent. Cum vero, ante eam credulitatem, afferant hominem in gratia nondum esse receptum, quicquid de Christo consideret &c. & ita homo, secundum istorum doctrinam, firmiter debeat credere: minimò quidem rationi conuenienter facit, ab homine vere persuaso, se non esse in gratia, primum omnium, quo in eam recipiatur, requirendo, ut persuadeat sibi contrarium; id est, se esse in illa. Nota enim est intellectus nostri natura, qui ut aliquid speculatiuè credit, motu aliquo eam credulitatem præcedente indiget, ex quo antequā credit, assensum contrarium prius depellere, tanquam falsum, si velit, posse.

LXXII. Adhuc negare non possunt, fidem ad iustificationem requisitam, quæcunq; illa sit, donum Dei esse oportere. Testatur id palam D. Paulus. Iam, quis nouit qualis fide credit, tamet sibi conscientius sit sese omnibus reuelatis fidem adhibere? utrum supernaturalis sit, ex Spiritu sancti afflatu proficiens, an vero naturalis, que ad gratiam non sufficiat. Homini certè non magis nota est per reuelationem, aut scientiam, natura & conditio fidei propriæ, qua credit; quam natura dilectionis, qua amat. Ut igitur isti vident, atq; obiiciunt nobis id, quod libenter concedimus, ex nostra doctrina sequi, nos penitus certos esse non posse gratia, eò quod ignoramus natura, & conditionem operum, à quibus docemus gratiam quoq; dependere. Sic ipsi fateantur necesse est, se non omnino gratia certos esse; quippe cum etiam ignorent fidei saltem conditionem, qua dicunt gratiam apprehendi.

LXXIII. Quid, quod opera, qua nos requirimus ad gratiam consequendā, ut charitatē, ut penitentiā, illorū quoq; aliqui requirunt, si non ut dispositiones oderunt, n. hoc nomen, ob rei significatiæ imperitiā, ut supra ostensum est, certè ad sufficiendā fidē, ut loquuntur, atq; adeo ita, ut sine illis, neq; fides illa sua, neq; gratia constat. At vero exploratus est illis, utrum hac opera præsentisicut oportet, quā nobis, utrum eadē præstems? Credo, nō sibi tantū arrogabūt.

Nunc

Ephes. 4.

Ita Philippus in
locu de iustit. &
eius Affecte,

Nunc ergo videant utrum merito possint ipsi certiores esse gratia; quoniam
Siquidem eadem opera requirunt, quae nos, & aquae illis ignota; ac paucum
probrant nobis id, quod nos tamen facile ferimus; videlicet mirum non est,
quod gratia certitudinem, absq; omni formidine haberi posse, negamus; qua-
doquidem opera requirimus, quorum vis atque conditio non posse esse pen-
tus percepta.

LXXXIV. Accedit, quod aquae ignotum illis est, num in ipso regna
malus quispiam affectus ob crassam aliquam ignorantiam, atque nobis vnde
vigeat in nobis. Delicta enim occulta, quis intelligit? Ita, necesse est illam
penitus esse ceytos, utrum fidem habeant quae gratiam, concilieret suam.
Quandoquidem Scripturae passim docent peccatis etiam ex ignorantia predele-
tibus gratiam amitti. Tacemus, bellum illud perpetuum, quod ipsi esse, cu-
fitentur, cum dissidentia remissionis peccatorum; testimonio esse: Illa na-
penitus tantae certitudinis consolatione compleri, quantam transi iactant.
Ergo leuisima omnis istorum ratio est, minimeque, non solum cum Scriptura
sed etiam secum conueniens.

C A P V T S E X T V M,
Quo, potissima fundamenta vanae eius
fidei refutantur.

LXXV. Sed videamus, quid illos in eam sententiam inducerit. Vnde
in primis, piarum mentium consideratione legis, & peccatorum pauidam.
(itaenam loquuntur) egregij consolatores videri, negant, aliam illi vero
consolationem adferri posse, prater suam illam gratia certitudinem. Primo
ne eos quidem id consolationis praestare posse, ostensum est. Deinde, in ea con-
fide, vel in ani fiducia potius, veram piarum mentium consolationem minime
esse positam; sanctissimorum virorum conscientiae, plurimorum animarum
serenitas, ab ea haeticorum levitate abhorrentium, testatur. Porro sancti
Ete factorum conscientia, eam parere de propria gratia certitudinem, quae
non penitus omnem formidinem depellat, vi facit fides diuina; tamen un-
um tranquillet, & iucundissima pace perfundat.

LXXVI. Differunt sancti Patres de hac vera consolatione multi.
quam, quia pauidae haeticorum mentes, & conscientia flagitorum tre-
tae, non sentiunt, minime mirandum est, si aliam querant, quam ex propria
conscientia petendam esse negent, in vanâ credulitate ponant. In quo minime
scilicet, congruent cum S. Ioanne, cuius sunt illae voces: Qui sernat mandatis
eius, in Deo manet & Deus in eo, &c.; In hoc scimus, quia manet in nobis, &c.
Si cor nostrum non reprehenderit nos, seductionem habemus ad Deum.

LXXVII. R. B.

D. Amb. super
Psal. 118.
D. Bern. Serm.
1. in 8. Patriar.
& Serm. 37. &
68. in can.

1. Ioan. 3.

LXXVII. Ridiculum verò admodum est, quod Kemnitius doctrinam
hanc, Concilij Tridentini videlicet, de remissione peccatorum, haberi non pos-
se certitudinem, omnem formidinem expellentem, Nouatianum dogma
censet, & idecirco reiiciendum esse monet; cum tamen eodem in loco, men-
dacijs huius immemor, eandem doctrinam dicat nouitium esse dogma. Si no-
uicum, quomodo Nouatianum? Ostendit profectò hæc loquendi inconstantia,
Kemnitium, non, nisi reclamante conscientia, errorem Nouatianum Catholi-
cis assinxisse; quippe facile videre poterat, non ideò Nouatianos damnatos
esse, quianegent, quemquam in particulari, de remissione suorum peccatorum
certum penitus esse posse; sed quia etiam in communi, lapsis post Baptismum,
penitentia locum reliquum esse negabant: Quæ tamen nos, semper omnino su-
peresse, atque adeò remissionem peccatorum, propter Christum, iis, qui sibi non
desunt, contingere; constanter confitemur. Quamuis doceamus, neminem ex
fide penitus certum esse, se se ex illis esse, quibus peccata remittuntur.

Sess. 5.

LXXVIII. Longum porrò esset, de omnibus Scriptura locis, dicere, qua-
isti, ut vanum illud suum solarium plæbeculae venditent, peruersè interpre-
tantur, sufficiat illud exponere, quod ex S. Paulo imprimis urgent: Ipse enim
Spiritus (inquit) testimonium reddit Spiritui nostro, quod sumus Filii Dei.
Præbet quidem Spiritus sanctus homini iustu testimonium, hoc ipso, quod men-
tem illius excitat, ac vult eum facta, ex bona conscientia, coniectura, haud
leuiter arbitriari se filium Dei esse per gratiam, & ut filium confidenter cla-
mare: Abba Pater; cui consentit illud Ioannis: Si cor nostrum non repre-
henderit nos, fiduciam habemus ad D E V M, & quicquid petierimus acci-
piemus.

Rom. 8.

LXXIX. Hæc verò iusti existimatio, quoniam in re, ex Spiritu san-
cti voluntate & afflato proficiuntur, falsa quidem esse non potest: Quoniam
autem Spiritus sanctus non simul vult, ut iustus firmissime quoque sibi per-
suadeat, talem existimationem à Spiritu sancto proficiat, quemadmodum vult,
quando præbet testimonium rebus fidei; Sed tantum, ut id credit humano mo-
re ex coniecturis: Idcirco, quamvis ea existimatio sedare iusti animum va-
leat, uti ante est dictum; formidare tamen adhuc potest, si quidem illi penitus
non constat, talem existimationem à Spiritu sancto excusatam esse. Verat enim
S. Ioannes omni spiritui credere, probare iubet, utrum ex Deo sit, vel potius
ex malo dæmoni, nonnunquam transfigurante se in Angelum lucis. Neque
verò, formido illa, quæ in iustu remanet, magnopere bonam eius conscienciam
excruciat. Ut neque excruciare solet, in rebus aliis humanis.

1. Ioani 4.

LXXX. Igitur vehementer errant, quicunque ex eo, quod iustus ha-
beat Spiritus sancti testimonium; concludunt illicet, illud omnem depellere

D formidi-

formidinem. Quasi vero uno tantum modo contingere habere Spiritus sancti testimonium; quando videlicet est tale, ut simul homini penitus manifestetur, illud a Spiritu sancto esse. Hoc non ita esse declarari satis exemplum potest. Si iam Christus ipse hominem aliquem coram alloqueretur, ut propriam alius vir grauis solet, eumque doceret veritates aliquas; neque tam ei paterfaceret, se Christum esse; Tunc certe homo ille, et si infideliter vera cederet, a ipso Dei testimonium habens, vereri tamen nihilominus posset, ne non vera essent, quae tunc audiuntur; quoniam non penitus exploratum haberet, testimonium illud fuisse Christi; Sic omnino accidit in proposito.

Rom. 8.

LXXXI. At, palam dictum est iam a S. Paulo, testimonium iustorum, a Spiritu sancto esse. Verum est, sed non dixit, te esse unum cum illis iustis, quorum testimonium est a Spiritu sancto. Ut, si in Scriptura dictum esset, Christum, visibiliter iustos sepe alloqueretur; non propter illicet iustus, quem coram alloqueretur, Christum ad se venisse certissimum pataret, nisi Christus ipse indicaret, se esse. Eodem igitur modo; quamvis Scriptura in genere dicat, iustos a Spiritu sancto habere gratia proprium testimonium; vereri tamen meritò unusquisque potest, ne cum puritate iniquitatis esse, potius sit unus ex illis, quos eadem Scriptura etiam docet, a Spiritu malo decipi. Et quorum numero erant illi, qui in se confidebant tanquam iusti; non solum quia superbi, in se confidebant; sed etiam quia se iustos sibi estimabant. Verum de earum, quae ad gratiam consequendam requiruntur, actionum numero, conditione, libertate, efficacia, fortasse nimis multa.

PARTIS TERTIAE,

De iis, quae ad gratiam conseruandam requiruntur.

CAPUT PRIMUM,

Quo, duplex perseverantia distinguitur, & quomodo ad perseverandum auxilium gratiae necessarium fit, ostenditur.

LXXXII.

RANSEAMVS ad ea, quae ut gratia conseruetur, hec est, ut perseveremus in illa, necessaria sunt. Dibus modis accidit

quemque